

Femanisme

Zonder het te weten ben ik onderdeel geworden van de vierde feministische golf. Ik ben namelijk een man.

Op het wereldtoneel manifesteerde de geboorte van de vierde feministische golf zich door de mannen in Turkije, waar de rechter beweerde dat een meisje haar verkrachting aan zichzelf te wijten had omdat ze een minirok droeg. Hierop maakten honderden mannen foto's van zichzelf in minirok en postten deze op social media. In Iran gebeurde iets soortgelijks door mannen in Hijab op social media als protest tegen de strenge kledingvoorschriften voor hun moeders, vrouwen, dochters en kleindochters. Om nog maar van de door veel mannen ondersteunde #metoo-beweging te zwijgen.

Een nieuwe, vierde golf na de vorige nog onaffe golven.

Nog steeds is er niet overal op de wereld sprake van gelijkberechtiging en maatschappelijke participatie van vrouwen op het gebied van onderwijs, arbeid, politiek en huwelijksrecht. Hiervoor werd gestreden in de eerste feministische golf in de laat 19^e en vroeg 20^e eeuw (1870-1940).

En of er inmiddels bij alle vrouwen sprake is van een met mannen vergelijkbare economische zelfstandigheid, een eerlijke herverdeling van zorgverantwoordelijkheden en huishoudelijke taken waarbij er sprake is van evenredige deelname aan betaalde arbeid, aan het hoger onderwijs, het openbaar bestuur en de politiek, is nog geen uitgemaakte zaak. Zoals er ook nog geen sprake is van een gelijkwaardige positie van vrouwen in de maatschappij en er nog steeds sprake is van meer structureel geweld in het huishouden en seksueel geweld tegen vrouwen. Doelen welke centraal stonden in de tweede feministische golf.

Maar ook de derde feministische golf waarin zelfontplooiing, keuzemogelijkheden en discriminerende gebruiken uit nieuwe culturen op de voorgrond staan, is nog lang niet uitgekabbeld. Universiteiten hebben nog steeds onevenredig veel mannelijke hoogleraren en professoren, het leger kampt nog steeds met de vraag waar vrouwen allemaal (on-)geschikt voor zijn en vrouwenbesnijdenis wordt ook als een vorm van vrijheid van meningsuiting verkocht.

Nu dan die vierde feministische golf...

Het inzicht lijkt geboren dat de doelen van het feminisme niet behaald kunnen worden door de vrouwen alleen.

Niet alleen logisch maar zeer zeker ook een vernieuwend inzicht waarbij ik me als man realiseer dat dit uit mijn mond (toetsenbord) wellicht verdacht lijkt.

Desalniettemin is de Nederlandse bevolking redelijk gelijk verdeeld over iets minder mannen en iets meer vrouwen. In 2019 waren dat 8.374.133 mannen en 8.581.086 vrouwen (CBS, 2019).

En als je al streeft naar gelijkheid kun je dat niet zonder die andere helft. De mannen dus. Met meteen een 'slijp of the tongue' want we hebben het hier over gelijkwaardigheid en niet over gelijkheid.

En met de gelijkwaardigheid is wel het een en ander mis. Het gaat allang niet meer om mannen of vrouwen alleen.

Professor Dr. Outshoorn onderscheidde hierin al drie centrale begrippen waarmee de verschillen tussen mannen en vrouwen werden verklaard: patriarchaat, macht en gender. Alleen 'gender' is nog courant tegenwoordig. De beperkte uitleg van 'gender' als het moderne woord voor de biologische categorie 'seks', doet het begrip echter ernstig tekort. Gender is veel gelaagder. Het gaat hier nadrukkelijk om processen van betekenisgeving en waardering van mannelijkheid en vrouwelijkheid volgens Outshoorn.

Het 'patriarchaat' lijkt veel minder genoemd te worden dan wel een rol te spelen. Maar pas op! Nederland kent veel immigranten en een zorgwekkende ontwikkeling van desintegratie van 2^e en jongere generaties uit culturen waar oorspronkelijk onderdrukking van de vrouw gebaseerd op religie een heel belangrijke rol spelen. Deze factor kan bij een krimpende autochtone bevolking zomaar een hoofdrol in het blokkeren van emancipatie gaan spelen.

En over 'macht' wordt als het over emancipatie gaat nooit gesproken. Soms als het gaat over de ongelijke verdeling tussen mannen en vrouwen in (top-)functies op de arbeidsmarkt. **Ook als het gaat om politieke macht, waarbij de machtshebbers voornamelijk mannen zijn.** Mannen zijn oververtegenwoordigd in de centra van de macht. Zowel in de nationale, provinciale en gemeentelijke overheden. Iets wat de evenredige bevolkingsverdeling tussen man en vrouw niet bepaald een representatieve democratische volksvertegenwoordiging oplevert.

De mannelijke hegemonie wordt dat ook wel genoemd, en dan niet alleen in de politiek maar ook op andere gebieden (bijv religie, economie).

Genderkloof

De genderkloof, ontstaan door de bias van de tegenstelling tussen man en vrouw, of moet ik vrouw en man zeggen, omvat de verschillen aan sociale rechten en kansen tussen man en vrouw.

Lokaal viert het dempen van de genderkloof al hoogtij. Landen als IJsland (koploper met 88%), Noorwegen (84%), Finland (83%) en Zweden (82%) volgens 'The Global Gender Gap Index 2020' (Forum W. E., 2020). Het percentage vertegenwoordigt de mate waarin de geslachten gelijk bedeed zijn waarbij 100% een maximale gelijkwaardige verdeling is. Nederland (74%) dat door Hofstede als een feminien land geduid wordt (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010), bungelt op een 38^e plaats achter landen als Uruguay, Burundi, Cuba, Colombia en Albanië.

De genderkloof wordt gemeten naar de volgende sub-indexen:

- Economische Participatie en Kansen;
- Politiek empowerment;
- Opleidingsniveau en;
- Gezondheid en Overleving.

Categorieën welke opgenomen zijn in het jaarlijks uitkomend Global Gender Gap Report over de stand van zaken inzake gendergelijkheid in meer dan 150 landen, sinds 2006 gepubliceerd door het World Economic Forum.

Door de huidige trends in de toekomst te projecteren, zal volgens het rapport de mondiale genderkloof over 99,5 jaar worden gedempt.

Met de snelheid (lees: traagheid) waarmee het slechten van de genderkloof met betrekking tot economische participatie en kansen de afgelopen 14 jaar voortschrijdt, zal het 257 jaar duren om deze kloof te dichten.

Met de acceleratie van het afgelopen jaar zal de ontwikkeling richting gelijkwaardigheid op het gebied van politieke empowerment nog 94,5 jaar duren.

Onderwijs en opleiding is een succesnummer en ligt op schema om binnen de komende twaalf jaar gelijkwaardigheid te bereiken. Dit is vooral te danken aan de vooruitgang in sommige ontwikkelingslanden.

De genderkloof met betrekking tot gezondheid en overleving blijft vrijwel onveranderd. Duidelijk dit is niet de weg als we gendergelijkheid nastreven.

Kijk naar Nederland. Door Hofstede (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010, p. 147) in 2010 nog als een uitgesproken feminien land gedeut. Nederland stond toen wereldwijd op vierde plaats na Zweden, Noorwegen en Letland in 2010 voor wat betreft de femininiteit van de samenleving. Femininiteit uitgedrukt in een maatstaf **voor het aangeven van de omvang van gendergerelateerde verschillen en het bijhouden van hun vooruitgang in de loop van de tijd.**

In het Global Gender Gap Report uit 2011 (Forum W. E., 2011) 'scoorde' Nederland mondiaal een 'verdienstelijke' 15^e plaats in de gemeten groep van 153 landen. Inmiddels, in 2020, is Nederland op deze index gezakt naar de 38^e plaats volgens het Global Gender Gap Report 2020 (Forum W. E., 2020) en *'and still in degress'*. Inmiddels ingehaald door landen als Lesotho, Zuid-Afrika en de Filippijnen.

Wordt het een mission impossible of moet het streven naar gelijkwaardigheid anders aangevlogen worden?

Een gedachtensprong

Er zijn echter vrouwen die wel in het speelveld van gelijkwaardigheid topfuncties bekleden en verworvenheden verzilverd hebben in 'mannenberoepen'. Denk aan justitie en aan de zorg.

Als het succes van die vrouwen echter te danken is aan het vervolmaken van masculiene eigenschappen, is het de vraag of het schip de wal niet keert.

Willen we dit?

Een samenleving met gelijkwaardige verdeling van mannen en vrouwen gestoeld op masculiene waarden? Werk, werk, werk... Groei, groei, groei... Vechten, vechten, vechten..., Positioneren, positioneren, positioneren...Consumeren, consumeren, consumeren...

Vrouwen die zich als mannen gedragen om hun positie te verwerven en het destructieve gedrag vertonen dat onze samenleving verder zal polariseren en onze aarde alleen maar verder zal uitputten.

De terugkeer naar het (nieuwe) normaal lijkt dit te staven. Wederom is 'en nu moet alles anders' alweer ondergesneeuwd. Door niet duurzame organisaties op kosten van de belastingbetaler in het zadel te houden (denk aan KLM). Ons druk te maken wanneer mega-evenementen weer kunnen plaats vinden in plaats van of ze nog wel moeten plaatsvinden.

Het hedonisme dat uiteindelijk ook aan de bijbelse val van Sodom en Gomorra vooraf ging.

Wat hadden we nou ook alweer na de bankencrisis geleerd? Inderdaad...ook niets.

In het essay 'Feminiën leiderschap is het antwoord op de crisis!' (Lokkart, 2015) worden verandergoeroe Peter Senge en Otto Scharmer aangehaald met hun boek 'Presence' (Senge, Scharmer, Jaworsky, & Flowers, 2006). Hierin wordt een toekomst beschreven waarin de realisatie van daadwerkelijk noodzakelijke veranderingen voorafgegaan wordt door uitgesproken feminiene fasen als 'sensing' en 'presencing'.

'**Sensing**' waar een transformatie van perceptie plaatsvindt die gebaseerd is op het hart en de intuïtie en die gespeend is van assumpties. Dit bestaat uit bewustwording van mentale modellen, stoppen met projecteren en het opschorten van oordelen. Twijfelen mag, moet zelfs. Stel de gedachten voortdurend op de proef door in alle mogelijke opties te blijven denken. Geef aandacht en ruimte aan gevoelens en emoties. Deze leggen pijn en kracht bloot en raken onze verlangens. Door in de reflex pijn te willen vermijden sluiten we delen van de werkelijkheid uit. Voorkom dit. Deze fase is gericht op het ontwikkelen van inzicht en empathie door middel van observatie en reflectie.

'**Presence**' is het ontwikkelen van inzicht in wat echt belangrijk is. Om op dit niveau te komen is het nodig alles wat je op het vorige niveau ontdekt hebt aan inzichten en ervaringen los te laten. Peter Senge cs vergelijken het proces met meditatie. Op het meest intense moment daarvan gaat het erom dat je op een intuïtieve manier gaat aanvoelen waar de ontwikkelingen heen (willen) gaan.

Waarmee we collectief op een samenleving zouden kunnen afstevenen die genuanceerder wordt en waarin rede en gevoel uitgebalanceerd worden als alternatief voor macht, kracht en ecologische destructiviteit.

Hiervoor moet je de mannen, de andere helft meenemen. Zowel de masculiene als feminiene mannen. Vergeet niet dat er heel feminiene mannen zijn, zoals er ook heel masculiene vrouwen zijn. In cijfers valt daarover nog weinig te zeggen, maar dat is zeker een onderzoek waard. Het gaat dus om het bij feminiene en masculiene waarden behorend gedrag. Waarden die zich cultureel in landen manifesteren. In een masculiene cultuur worden mannen verwacht sterk te zijn en is er veel sprake van competitiviteit en concurrentie. Daarentegen wordt er in een feminiene maatschappij minder waarde gehecht aan competitiviteit en wordt dit ook niet aangemoedigd. Daarnaast zijn de verwachte rollen van man en vrouw minder duidelijk en is er veelal sprake van een verzorgingsstaat waarin de staat verantwoordelijkheid draagt voor het welzijn van burgers. Nederland is een relatief feminiën land en Scandinavische landen zijn nog meer feminiën. Landen als Amerika of China zijn sterk masculiene landen (Hofstede, Hofstede, & Minkov, 2010).

Femanisme

Als we uiteindelijk in plaats van gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen een gelijkwaardigheid tussen masculiniteit en femininiteit krijgen, dan passeren we de vierde feministische golf met de vijfde.

De **vijfde of femanistische golf** als een positieve variant op diversiteit gebaseerd op gender. Een emancipatiegolf waarin de tegenstelling tussen man en vrouw voorgoed wordt losgelaten

en de noodzaak van elkaars rol in deze transitie geaccepteerd wordt op weg naar een duurzame en vreedzame maatschappij.

Dan maakt je biologische sekse (of is dat een pleonasme?) ook niet meer uit. Dit is ook minder heteronormatief, en inclusiever naar de LHBTQI gemeenschap, omdat het niet een dichotomie is maar een breed spectrum waarin een vrouw niet per se feminien hoeft te zijn en een man niet per se masculien.

Om met Outshoorn te spreken gaat het dus niet gaat om vrouw en man, maar om andere betekenisgeving en waardering, dus feminien en masculien, en dat juist dat van belang is ongeacht je sekse.

Zonder masculien gaat het niet lukken en zonder feminien is het gedoemd te mislukken.